

ถอดบทเรียนการปฏิบัติงานของหน่วยพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในการตอบโต้เหตุฉุกเฉิน กรณีรถบรรทุกนำยางพาราพลิกคว่ำ ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 (สงขลา)

มุกดา จอกลอย¹ รัตนศิริ พิมลไทย² นฤเทพ บุญเรืองขาว³ ชัชชญา เหมรัตน์⁴

บทนำ

เกิดเหตุร้ายทางพาราผสมแอมโมเนียรั่วไหลลงแหล่งน้ำสาธารณะจากอุบัติเหตุรถบรรทุกเฉี่ยวชนในพื้นที่หมู่ที่ 1 (ใกล้โรงเรียนบ้านสำนักขาม) ตำบลสำนักขาม อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่เสาร์ที่ 8 กรกฎาคม 2566 เวลาประมาณ 01.00 น. เป็นเหตุให้น้ำยางข้น ดี อาร์ ซี 60% ปริมาณ 21,000 ลิตร รั่วไหลลงลำคลองสาธารณะและไหลต่อเนื่องไปตามเส้นทางน้ำในพื้นที่เทศบาลเมืองสะเดา จังหวัดสงขลา ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมองค์ความรู้ และข้อมูลการตอบโต้เหตุฉุกเฉินจากเอกสารวิชาการ และข้อมูลเชิงพื้นที่
2. รวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงด้วยวิธีการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จากการลงพื้นที่ ตรวจสอบข้อเท็จจริง เก็บและตรวจสอบตัวอย่างสิ่งแวดล้อมในภาคสนาม และส่งวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 (สงขลา)
3. ถอดบทเรียนการปฏิบัติงานของหน่วยพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ 16 (สงขลา) ในการตอบโต้เหตุฉุกเฉินกรณีรถบรรทุกนำยางพาราพลิกคว่ำ ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ด้วยเทคนิคการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)
4. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพอากาศ โดยตรวจวัดค่าสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) ด้วยเครื่องตรวจวัดความเป็นอันตรายของสารเคมีในบรรยากาศ ยี่ห้อ Rae System รุ่น MultiRae Lite (ชนิดมีปั๊ม) เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2566 พบว่า ทุกจุดตรวจสอบ มีค่า VOCs เท่ากับศูนย์ เนื่องจากสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่มาจากน้ำยางพาราที่รั่วไหลในวันเกิดเหตุฯ ได้เจือจางไปในอากาศ และมีความเข้มข้นลดลงแล้ว
2. ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน เมื่อวันที่ 10 - 11 และ 25 กรกฎาคม 2566 พบว่า น้ำยางพาราที่รั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ทำให้มีค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ และสารอนินทรีย์เพิ่มขึ้น โดยจุดตรวจสอบที่มีค่าบีโอดีสูงสุด เท่ากับ 2,264.50 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าซีโอดี 5,833 มิลลิกรัมต่อลิตร และค่าแอมโมเนียไนโตรเจน 9.80 มิลลิกรัมต่อลิตร ดังตาราง

ตาราง ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน เมื่อวันที่ 10 - 11 และ 25 กรกฎาคม 2566							
จุดที่	บริเวณ	ห่างจากจุดเกิดเหตุ (กิโลเมตร)	pH	DO (mg/L)	BOD (mg/L)	COD (mg/L)	NH ₃ -N (mg/L)
วันที่ 10 กรกฎาคม 2566							
จุดที่ 1	ลำห้วยข้างโรงเรียนบ้านสำนักขาม หมู่ที่ 1 ตำบลสำนักขาม	0.07	6.34	0.74	3.10	21	0.09
จุดที่ 2	คลองรอบจุดเกิดเหตุ หมู่ที่ 1 ตำบลสำนักขาม	-	6.53	0.97	576.50	1,500	2.10
จุดที่ 3	คลองรอบชุมชนสวนเทศ ตำบลสะเดา	1.20	6.62	1.04	553.50	1,417	7
จุดที่ 4	ลำคลองข้างโรงเรียนสหพงศ์ ตำบลสะเดา	3	7.04	0.34	2,264.50	5,833	9.80
จุดที่ 5	สะพานคลองคู ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลสะเดา	3.90	7.03	2.13	5.30	29	1.91
วันที่ 11 กรกฎาคม 2566							
จุดที่ 1	คลองลำปางสะพานเกษตร ตำบลสะเดา	5.50	7.14	7.43	142	340	1.26
วันที่ 25 กรกฎาคม 2566							
จุดที่ 1	ลำคลองจุดเกิดเหตุ หมู่ที่ 1 ตำบลสำนักขาม	-	6.72	4.82	1.80	16	0.51
จุดที่ 2	คลองรอบชุมชนสวนเทศ ตำบลสะเดา	1.20	6.66	5.18	1.90	16	0.53
จุดที่ 3	ลำคลองข้างโรงเรียนสหพงศ์ ตำบลสะเดา	3	7.06	6.22	1.70	72	0.16
จุดที่ 4	สะพานคลองคู ถนนเลี่ยงเมือง ตำบลสะเดา	3.90	6.95	3.33	2.30	12	1.45
จุดที่ 5	คลองลำปางสะพานเกษตร ตำบลสะเดา	5.50	7.09	5.73	4.00	16	1.47
จุดที่ 6	คลองอยู่ตะเภา	7.70	6.73	5.46	3.50	16	1.58
ค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดิน ประเภทที่ 3 ³		-	5.0 - 9.0	≥4.0	≤2.0	-	≤0.5

3. ผลการถอดบทเรียนจากการปฏิบัติงานของหน่วยพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ 16 (สงขลา)

- (1) สามารถดำเนินการตามแผนหรือขั้นตอนการตอบโต้เหตุฉุกเฉินได้อย่างครบถ้วน ซึ่งจุดแข็งที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน คือ การประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เกิดเหตุ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการ (ผู้ก่อมลพิษ) ทำให้สามารถลดผลกระทบปัญหามลพิษต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ป้องกันและบรรเทาผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำ ผู้เลี้ยงปลา และการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคได้อย่างทันท่วงที
- (2) บทเรียนที่ได้รับและแนวคิดในการพัฒนางานในอนาคต คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตอบโต้เหตุฉุกเฉิน ทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือวิทยาศาสตร์ และความพร้อมในการวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถอดบทเรียนจากอุบัติภัยฉุกเฉิน

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพอากาศ โดยตรวจวัดค่าสารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) ด้วยเครื่องตรวจวัดความเป็นอันตรายของสารเคมีในบรรยากาศ พบว่า ทุกจุดตรวจสอบ มีค่า VOCs เท่ากับศูนย์
2. ผลการตรวจสอบคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ จากการสังเกตลักษณะทางกายภาพทุกจุดตรวจสอบไม่พบปลาตาย โดยน้ำยางพาราที่รั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำในช่วงเวลาเกิดเหตุ ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ทำให้มีค่าความสกปรกในรูปสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์เพิ่มขึ้น โดยจุดตรวจสอบที่มีค่าบีโอดีสูงสุด เท่ากับ 2,264.50 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าซีโอดี 5,833 มิลลิกรัมต่อลิตร และค่าแอมโมเนียไนโตรเจน 9.80 มิลลิกรัมต่อลิตร
3. ผลการถอดบทเรียนจากการปฏิบัติงานของหน่วยพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ 16 (สงขลา) พบว่า สามารถดำเนินการตามแผนหรือขั้นตอนการตอบโต้เหตุฉุกเฉินได้อย่างครบถ้วน ซึ่งจุดแข็งที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงาน คือ การประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เกิดเหตุ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการ (ผู้ก่อมลพิษ) ทำให้สามารถลดผลกระทบปัญหามลพิษต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ป้องกันและบรรเทาผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำ ผู้เลี้ยงปลา และการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคได้อย่างทันท่วงที โดยบทเรียนที่ได้รับและแนวคิดในการพัฒนางานในอนาคต คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตอบโต้เหตุฉุกเฉิน ทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือวิทยาศาสตร์ และความพร้อมในการวางแผนปฏิบัติงาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถอดบทเรียนจากกรณีอุบัติภัยฉุกเฉินต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษากาถอดบทเรียนการปฏิบัติงานของหน่วยพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ 16 (สงขลา) ในการตอบโต้เหตุฉุกเฉิน กรณีรถบรรทุกนำยางพาราพลิกคว่ำ ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ดำเนินการอย่างลุล่วงไปด้วยความอนุเคราะห์และสนับสนุนอย่างดีของเจ้าหน้าที่สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 (สงขลา) หัวหน้าส่วนราชการ และภาคเอกชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอำนวยความสะดวกและการชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานจาก นายสุรัตน์ บัวพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 จึงขอขอบคุณอย่างสูง ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

1. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2537). กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน. ประกาศฉบับลงวันที่ 20 มกราคม 2537. กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนที่ 16.
2. อติชัย ชูจิชาวัฒน์. (2554). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับน้ำยางพารา และองค์ประกอบต่าง ๆ ในน้ำยางพารา. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2566, จาก <https://slideplayer.in.th/slide/14620183/>

¹ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 (สงขลา)
² นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 (สงขลา)
³ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 (สงขลา)
⁴ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม, สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 16 (สงขลา)